

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік, аналіз, аудит розрахунків із дебіторами та кредиторами (на прикладі ТОВ «ФІНАГРО»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка ЦЗВФН групи М-1

Пісарогло Яна Валеріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Чернишова Людмила Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Облікові дані про розрахунки із дебіторами та кредиторами, заборгованість за цими розрахунками безпосередньо характеризують фінансовий стан кожного підприємства, впливають на рівень їхньої інвестиційної привабливості, кредитоспроможності, загальної рентабельності діяльності. Перед суб'єктами господарювання гостро постають питання щодо обґрунтованості виникнення заборгованості, недопущення прострочення термінів її погашення. Вирішення таких питань в значній мірі залежить від повної, своєчасної та достовірної інформації в системі обліку та контролю. Тому дослідження сучасної теорії, методики та практики розрахунків із дебіторами й кредиторами в системі бухгалтерському обліку, аналізу та аудиторського контролю є актуальними, що і визначило тему кваліфікаційної роботи.

Мета дослідження – це розкриття проблемних аспектів обліку, аналізу та аудиту розрахунків із дебіторами та кредиторами, пошук напрямів удосконалення теоретико-методичних засад обліку та аудиторського контролю таких розрахунків.

Завдання дослідження:

- розкрити теоретичні основи обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами через їх визначення, визнання, класифікацію та оцінку;
- розглянути нормативну регламентацію розрахунків з дебіторами та кредиторами у світлі вимог національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;
- дослідити порядок відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про розрахунки з дебіторами та кредиторами;
- навести загальну економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- вивчити документальне забезпечення обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами в системі управління ТОВ «ФІНАГРО»;
- дослідити порядок формування в обліку резерву сумнівних боргів - обов'язкового чиннику дотримання принципу обачності в обліковій системі;
- проаналізувати стан дебіторської та кредиторської заборгованості на досліджуваному підприємстві;
- розкрити методичні засади аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами;
- запропонувати напрямки удосконалення обліку та аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами на вітчизняних підприємствах.

Об'єкт дослідження – це процес організації обліку, аналізу та аудиту розрахунків із дебіторами та кредиторами.

Предмет дослідження – це вирішення проблемних питань розрахунків із дебіторами та кредиторами в обліковій та контрольній сфері на вітчизняних підприємствах.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на застосуванні загальнонаукових та часткових прийомів і способів. Для уточнення понятійних категорій, пов'язаних з розрахунками, заборгованістю, розкриття теоретичних аспектів обліку розрахунків використано методи аналізу та синтезу, абстракції та

конкретизації, індукції та дедукції. Для обробки масиву інформації щодо розрахунків на базовому підприємстві застосовано такі методи обробки даних, як зведення та групування, порівняння та співставлення. Для вирішення проблемних аспектів розрахунків з контрагентами в обліковій та контрольній сфері застосовувалися методи вибіркового спостереження та логічної аргументації. Для обчислення резерву сумнівної заборгованості використовувались методи логічного моделювання, аналогії, системного підходу. Дослідження здійснювалося з використанням можливостей сучасної комп'ютерної техніки та програмних продуктів.

Інформаційна база дослідження – законодавчі, нормативно-правові акти України, довідники, наукові статті, монографії вчених та науковців, матеріали наукових конференцій з обліку, аналізу та контролю, засновницькі документи, внутрішні регламенти досліджуваного підприємства, його первинні документи, облікові реєстри, фінансова та податкова звітність.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та 10 додатків. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок. Основний зміст викладено на 75 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 5 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи обліку розрахунків із дебіторами та кредиторамі**» розглянуто нормативну регламентацію розрахунків з дебіторами та кредиторами за вимогами національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, досліджено теоретичні аспекти розрахунків з дебіторами та кредиторами через їх визначення, визнання, класифікацію та оцінку. Розкрито порядок відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про такі розрахунки.

У другому розділі «**Діюча практика відображення в обліку розрахунків із дебіторами та кредиторамі**» наведена загальна економічна характеристика досліджуваного підприємства, вивчено документальне забезпечення обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами в системі управління ТОВ «ФІНАГРО». Досліджено порядок формування в обліку резерву сумнівних боргів - обов'язкового чиннику дотримання принципу обачності в обліковій системі вітчизняних підприємств.

У третьому розділі «**Аналіз та аудит дебіторської та кредиторської заборгованості**» проаналізовано стан дебіторської та кредиторської заборгованості на досліджуваному підприємстві, розкрито методичні засади аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами. Запропоновано удосконалити облік та аудит таких розрахунків на вітчизняних підприємствах шляхом: проведення постійного контролю співвідношення заборгованостей; створення резерву сумнівних боргів за відповідним порядком; розширення видів оплати дебіторської заборгованості; посилення внутрішнього аудиторського контролю; удосконалення механізму управління заборгованістю.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. При дослідженні понятійних категорій, пов'язаних визначенням, визнанням та класифікацією розрахунків з дебіторами й кредиторами за вимогами національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку з'ясовано, що на сьогодні у наукових джерелах не існує єдиного системного підходу до класифікації різних видів заборгованості.

2. Розгляд нормативної регламентації оцінки розрахунків з дебіторами та кредиторами дав змогу зазначити, що у міжнародній та національній практиці застосовуються різні види оцінок в залежності від видів заборгованості: дебіторська заборгованість оцінюється за первісною, справедливою та чистою реалізаційною вартістю; кредиторська заборгованість / зобов'язання – за історичною, поточною собівартістю, вартістю реалізації та теперішньою вартістю. Та довести, що оцінка є невід'ємним елементом методу бухгалтерського обліку від складання первинного документу до формування показників бухгалтерської звітності.

3. При дослідженні порядку відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про розрахунки з дебіторами та кредиторами встановлено, що відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для узагальнення інформації про поточну та довгострокову дебіторську заборгованість використовуються синтетичні рахунки 1 та 3 класу; для зобов'язань – рахунки 5 та 6 класу. Аналітичний облік формується окремо за видами розрахунків за кожним контрагентом.

4. Для розкриття діючої практики відображення в обліку розрахунків із дебіторами та кредиторами розглянута загальна економічна характеристика ТОВ «ФІНАГРО», основними видами діяльності якого у періоді дослідження є оптова торгівля зерном і насінням, консультування з питань комерційної діяльності й надання інших інформаційних послуг. Бухгалтерський облік на підприємстві є автоматизованим у відповідності до прийнятої облікової політики. Результати загального економічного аналізу фінансових показників дали змогу встановити, що валюта балансу на кінець звітного періоду підприємства значно збільшилася через активне зростання обсягів реалізації. В цілому спостерігається покращення показників фінансово-господарської діяльності, що є позитивним фактором. Фінансовий стан підприємства на кінець звітного періоду є стійким та платоспроможним.

5. У процесі роботи вивчено документальне забезпечення обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами у системі управління ТОВ «ФІНАГРО», зокрема розглянуто первинний облік і документування розрахунків з покупцями й замовниками, з підзвітними особами, по довгостроковій дебіторській заборгованості та поточних зобов'язань підприємства за різними видами заборгованості. З'ясовано, що документальне забезпечення таких розрахунків містить значну кількість документів за різною структурою та призначенням. Для більш ефективного

контролю за розрахунками з дебіторами та кредиторами пропонується удосконалювати зміст та форму облікових документів під потреби підприємства.

6. Розглянуто порядок формування в обліку резерву сумнівних боргів (за різними методами), який є важливим чинником дотримання принципу обачності в системі бухгалтерського обліку будь-якого підприємства. З'ясовано, що на ТОВ «ФІНАГРО» не формувався резерв сумнівних боргів, що є порушенням методологічних основ бухгалтерського обліку згідно з вимогами діючих стандартів обліку. Тому підприємству рекомендовано визначати резерв сумнівних боргів відповідно до НП(С)БО 10 за найбільш оптимальним методом (методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості чи методом застосування коефіцієнта сумнівності), виходячи зі специфіки взаємовідносин з дебіторами, керуючись кількістю дебіторів, наявністю необхідної інформації, управлінською політикою ТОВ «ФІНАГРО».

7. За результатами аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на досліджуваному підприємстві встановлено, що на кінець звітного періоду питома вага засобів в розрахунках на ТОВ «ФІНАГРО» зменшилася на 32,8 % (зі 100 % у 2019 році до 67,2 % у 2020 році), що свідчить про покращення платоспроможності інших дебіторів. Втім спостерігається і збільшення поточних зобов'язань на кінець звітного періоду через зростання поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 168871,2 тис. грн., питома вага якої склала майже 100 % у загальній сумі поточної кредиторської заборгованості.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості за звітний період показав наявність перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською у сумі 70739,1 тис. грн. переважно за рахунок більшої кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Такий стан речей вказує на зменшення ліквідності поточних активів та негативну тенденцію погіршення фінансового стану.

Аналіз фінансової стійкості підприємства та платоспроможності за допомогою відповідних коефіцієнтів свідчить про те, що ряд коефіцієнтів мають значення у межах норми або мають позитивну динаміку, як-то коефіцієнти: автономії, фінансової залежності, мобільності, маневреності власного капіталу, забезпеченості запасів власними оборотними коштами, автономії джерел формування запасів, кредиторської заборгованості. Значення коефіцієнту співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості менш нормативного, що є негативної тенденцією. Втім, незважаючи на незначне зниження цього показника, підприємство за своїм фінансовим потенціалом залишається привабливим для залучення інвестицій.

Результати аналізу показників ліквідності ТОВ «ФІНАГРО» свідчить про те, що підприємство має потенціал погашення зобов'язань за рахунок найбільш ліквідних оборотних засобів: грошових коштів та їх еквівалентів, дебіторської заборгованості, що є загальною передумовою покращення фінансового стану підприємства. Показники чистого оборотного капіталу показують, що підприємство не тільки може погасити свої зобов'язання, але і має резерви для розширення фінансово-господарської діяльності.

8. Вивчення методичних засад аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами дало змогу розкрити мету, завдання, об'єкти, інформаційні джерела,

етапи аудиту, розглянути загальну методику аудиту розрахунків з дебіторами й кредиторами, навести типові порушення обліку таких розрахунків та зауважити, що саме шляхом аудиторської перевірки на підприємстві забезпечується суттєве зменшення фінансових, підприємницьких, податкових ризиків, збільшується довіра до облікової інформації, полегшується залучення інвестицій і налагодження нових контактів, а також підтримується позитивний імідж суб'єкта господарювання.

9. Результати дослідження дали змогу окреслити проблемні аспекти обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей та запропонувати напрямки удосконалення обліку та аудиту таких розрахунків на вітчизняних підприємствах шляхом: постійного контролю співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей; створення резерву сумнівних боргів за відповідним порядком; розширення видів оплати дебіторської заборгованості за допомогою векселів, форфейтингу та факторингу; посилення аудиторської роботи на внутрішньому рівні; удосконалення механізму управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

АНОТАЦІЯ

Пісарогло Я. В. «Облік, аналіз, аудит розрахунків із дебіторами та кредиторами (на прикладі ТОВ «ФІНАГРО»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний економічний університет. Одеса, 2021.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес організації обліку, аналізу та аудиту розрахунків із дебіторами та кредиторами.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти розрахунків з дебіторами та кредиторами через їх визначення, визнання, класифікацію, оцінку за вимогами національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Досліджується порядок відображення інформації про розрахунки з дебіторами та кредиторами в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Вивчається діюча практика документального забезпечення обліку на ТОВ «ФІНАГРО» та порядок формування резерву сумнівних боргів - обов'язкового чиннику дотримання принципу обачності в обліковій системі.

Проаналізовано стан дебіторської та кредиторської заборгованості на досліджуваному підприємстві та розкрито методичні засади аудиту розрахунків з дебіторами та кредиторами.

Запропоновано удосконалити облік та аудит розрахунків із дебіторами й кредиторами на вітчизняних підприємствах шляхом: проведення постійного контролю співвідношення заборгованостей; створення резерву сумнівних боргів за відповідним порядком; розширення видів оплати дебіторської заборгованості; посилення внутрішнього аудиторського контролю; удосконалення механізму управління заборгованістю.

Ключові слова: розрахунки з дебіторами та кредиторами, документування розрахунків, резерв сумнівних боргів, регламентація розрахунків, управління заборгованістю.

ANNOTATION

Pisaroglo J.V. «Accounting, analysis, audit of settlements with debtors and creditors (on the example of LLC «FINAGRO»)».

Thesis for a Master degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the master's program «Accounting, audit and taxation of business activities». – Odessa National Economic University. Odessa, 2021.

Thesis consists of three chapters. Object of study – the process of organizing accounting, analysis and audit of settlements with debtors and creditors.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of settlements with debtors and creditors are considered through their definition, recognition, classification, evaluation according to the requirements of national and international accounting standards. The order of display of information on settlements with debtors and creditors in accounting and financial reporting is investigated.

The current practice of document accounting at FINAGRO LLC and the procedure for forming a reserve for doubtful debts - a mandatory factor of compliance with the principle of prudence in the accounting system - are studied.

The state of receivables and payables at the researched enterprise is analyzed and the methodical bases of audit of settlements with debtors and creditors are revealed.

It is proposed to improve the accounting and audit of settlements with debtors and creditors at domestic enterprises by: conducting constant control of the debt ratio; creation of a reserve of doubtful debts in the appropriate order; expansion of types of receivables payment; strengthening internal audit control; improving the debt management mechanism.

Keywords: settlements with debtors and creditors, documentation of settlements, reserve of doubtful debts, regulation of settlements, debt management.

